

Duhovne skladbe Jakova Gotovca

Prinosi Gotovčevoj bibliografiji

Ivan Bošković, Split

Svaki, pa i površnji poznavatelj Gotovčeva opusa lako će uočiti njegovu sklonost prema samo nekim određenim područjima glazbenog stvaralaštva, tj. prema solo-pjesmi, zbornim skladbama i glazbeno-scenskim djelima, uz tek poneku orkestralnu skladbu, od kojih je svakako najuspjelija, najznačajnija i najpoznatija »Simfonijsko kolo«. Upućeniji poznavatelj Gotovčeva skladateljskog djela zamijetit će, da u tom opusu nema gotovo ni jedne duhovne skladbe, što će na dobrog znalca života i rada Jakova Gotovca djelovati zbunjujuće. Jer, neopoziva je činjenica, da je proslavljeni skladatelj »Ere«, »Simfonijskog kola«, »Kolede«, »Pjesama čeznuća«, »Jadovanke za teletom« itd; te dugogodišnji dirigent Zagrebačke opere svoju dirigentsku i skladateljsku karijeru kao tek završeni gimnazijalac »neslužbeno« započeo u prvostolnoj crkvi sv. Dujma u rodnom Splitu godine 1913. i nastavio slijedećih godina, o čemu su pismeno svjedočanstvo ostavili drugi, ali i sâm Gotovac.¹ Možda, razmatrajući ovu temu, nije suvišno dodati, da je Gotovac bio i vjernik, koji je za dovršena djela zahvaljivao Bogu.² Kako onda protumačiti poda-

dn u duhovnu skladbu. To je »Ave Maria« za sopran, violin i harfu iz godine 1930, bez broja opusa, praižvedena u Zagrebu 1931, a koja do izlaska Andreisove studije (g. 1957) nije bila objavljena tiskom.³

Je li Andreis, navodeći samo tu Gotovčevu duhovnu skladbu, pogriješio? Ne! On je očito popis radio prema podacima, što mu ih je dao sam skladatelj. Ako je tako, znači li to, da osim te »Ave Marije« Gotovac zaista nije napisao više ni jednu duhovnu skladbu? Odgovor je i opet: Ne! Jakov Gotovac skladao je nekoliko duhovnih djela, ali ta je činjenica manje poznata. Ona je jamačno bila nepoznata i samom Andreisu, a nije isključeno, da su neke skladbe, o kojima će biti riječi u ovom članku, nastale poslije objavljivanja Andreisove studije. Uz to treba dodati, da je i sam Gotovac do godine 1969. krio identitet skladatelja tih skladbi. Zašto? I na taj upit odgovor ću dati na kraju članka.

2.

Jakov Gotovac skladati je počeo već u gimnazijskim klupama. Međutim, sam je smatrao da njegov »ozbiljni« stvaralački rad počinje godine 1916, kad nastaju »Dva scherza« (Oklada i Prigovor), koje označava kao svoj 1. opus, a praižvedbu drugog zbora iz tog opusa (Prigovor) od 20. siječnja 1918. početkom svog javnog skladateljskog djelovanja. Činjenica je pak, da je on svoje javno skladateljsko »krštenje« doživio znatno prije, i to o božićnim blagdanima godine 1914, kad je u prvostolnoj crkvi sv. Dujma zbor Hrvatskoga pjevačkog kluba »Lisinski« izveo njegov četveroglasni (à cappella) »Tantum ergo«.⁴

Kakova je bila ta skladba, kakve vrijednosti, nije mi poznato. S obzirom na to, da je Gotovac (barem koliko je meni poznato), osim u dopisu »Sv. Ceciliji« (vidi bilješku br. 4), nigdje ne spominje, očito je da ju je smatrao manje vrijednom i da ju je svrstao među svoje mladenačke pokušaje, koje je u šali nazivao »porodom od tmina«. Partitura te skladbe nije sačuvana u Glazbenom arhivu splitske prvostolnice,⁵ a nije mi poznato nalazi li se u njegovoj ostavštini iz koje je (naime, ostavštine) na vidjelo izašla još jedna Gotovčeva mladenačka duhovna skladba iz godine 1913. To je »Ave Maria« za glas i gudački kvartet (»četverogude«, kako piše mladi Gotovac), koja je u obradi Pere Gotovca i u izvedbi tenora Josipa Novosela i

*Draži g. Bošković! - Svaki čovjek treba ne
ostavljati - Na samu Badnju 1968.
dovršio sam definitivno orkestralnu
partituru "PETRA SVAČICA" - Hvala
Bogu i Božiću -
Mnogoj hvala V. B.*

29. prosinca 1968.

JAKOV GOTOVAC
compositeur

Posjetnica J. Gotovca Ivanu Boškoviću

tak, da u njegovu stvaralaštvu nema gotovo ni jedne duhovne skladbe? Neka mi bude dopušteno da odgovor na taj upit dadem na kraju članka.

1.

U popisu djela, što ga je priložio studiji o Jakovu Gotovcu, Josip Andreis navodi samo je-

orkestra Muzičke omladine Zagreba »Gaudeamus«, a pod ravnanjem Zlatana Srzica praižvedbu doživjela na Osorskim glazbenim večerima u srpnju 1985. O toj je skladbi Zdenka Veber napisala:

»Osnovna odlika šestminutne skladbe je raspjevana melodijska linija glasa (...) Eterični zvuci gudača i pitome harmonije čine tu skladbu simpatičnim primjerom mladenačke invencije autora in spiriranog duhovnim tekstom. Redakcija Pere Gotovca znalački je pogodila ugođaj glazbe koja privlači pažnju gotovo naivnom jednostavnošću svoje ugodne melodike.«⁶

3.

Svi koji su bili na sprovodu Jakova Gotovca na zagrebačkom Mirogoju mogli su (mnogi jamačno prvi put) čuti još jednu njegovu duhovnu skladbu — offertorij »Terra tremuit«, o kojoj mogu iznijeti nekoliko zanimljivih podataka.

Prigodom mog posjeta u siječnju 1966, Gotovac mi je dao šapirografirani primjerak partiture tog offertorija na kojem je kao skladatelj bio označen *Jacobus Delmata* (vidi fotokopiju). Naravno, riječ

J. VIKTOR BOSKOVIĆ
na sjećanje
Gotovca, ZAGREB, 1966.

TERRA TREMUIT

Andante drammatico

JACOBUS DELMATA (1558?)

JAKOV GOTOVAC
41000 Z A G R E B
Pierottijeva ul. 4/11.
Tel. 440-482

ZAGREB, 21. studenoga 1975.

je o pseudonimu Jakova Gotovca, koji me je zamolio da ne otkrijem identitet skladatelja do njegove smrti. Na moj upit kad je napisao tu skladbu, odgovorio je da se točno ne sjeća godine, ali da je to moglo biti 1959. Također mi je rekao, da je »Terra tremuit« i još nekoliko offertorija napisao na poticaj Albe Vidakovića, ali da ne zna gdje se nalaze partiture tih skladbi.

S obzirom na njegovu želju, da ne otkrijem identitet skladatelja, nemalo sam se iznenadilo, kad sam u glazbenom prilogu 1. broja obnovljene »Sv. Cecilije« godine 1969. ugledao offertorij »Terra tremuit« s punim (pravim) imenom i prezimenom skladatelja. Tom prigodom Gotovac mi je pisao:

»Da li ste primili ili vidili 'novo-uskršli' glazbeni list 'SV. CECILIJA', koji je bio g. 1945. zabranjen. — U ovom prvom broju nalazi se mali osvrt na moj 'zlatni' (50) jubilej, i u glazbenom prilogu jedan moj 'offertorij' za muški zbor 'TERRA TREMUIT', kojemu je pok. Albe Vidaković samoinicijativno dopisao neku orguljsku pratnju!«⁷

Kad je godine 1975. izašla zbirka Gotovčevih zborova à cappella,⁸ odmah sam uočio da u njoj nema offertorija »Terra tremuit«, pa sam, našavši se u nedoumici treba li tu skladbu smatrati zborom à cappella ili ne, zamolio Gotovca za razjašnjenje. Odgovorio mi je:

»Ja sam pred 10-godina (ne sjećam se više!) bio napisao pet Offertorija za muški zbor 'a cappella' na inzistiranje pok. ALBE VIDAKOVIĆA, tadašnjeg 'regens cori' (sic!) zagrebačke stolne crkve, i njemu ih u rukopisu bio predao, i mislim da ih je barem djelomično bio i izvađao. — U jednom broju lista 'sv. (sic!) Cecilija' pok. Vidaković bio je štampao moj izgleda najefektniji offertorij 'TERRA TREMUIT', i u tom izdanju dopisao neku svoju orguljsku pratnju, koja nikako nije spadala u moj stil skladanja, i nije po mome mišljenju uopće bila potrebna!⁹ — Kasnije sam ja svoje rukopisne primjerke dao 'u nepovrat' nekome zainteresentu za tih pet offertorija, i ja dandanas nemam pojma tko je to bio?!? — Svakako držim, da bi se do potrebe mogli naći moji originali u glazbenom arhivu stolne crkve u Zagrebu?!?

Izvedba offertorija 'TERRA TREMUIT' na koncertu mojih zbornih kompozicija dne 26. listopada o. g., a u izvedbi AKPD 'GORAN KOVAČIĆ' za mješoviti zbor uz orguljsku pratnju bila je najimpresivnija tačka večeri uz buran aplauz slušateljstva. Prerad za mješoviti zbor i adekvatnu orguljsku pratnju (homofono!) priredio je meni nepoznat aranžer, ali svakako adekvatno i znalački!¹⁰ (Vidi fotokopiju br. 3)

JAKOV GOTOVAC
41000 Z A G R E B
Pierottijeva ul. 4/11.
Tel. 440-482

ZAGREB, 21. studenoga 1975.

Dragi i poštovani g. Bošković,
Vaše preporučeno pismo od 20. 8. 75. primio sam u redu osam dana, čim sam
Vaše spomenuto pismo od 9. listopada nisam moćno nikako odbio?!? — i it ima
tu nješto kakovoj mumi?!? —

Ja sam pred 10-godina (ne sjećam se više!) bio napisao pet Offertorija za muški zbor "a cappella" na inzistiranje pok. ALBE VIDAKOVIĆA, tadašnjeg "regens cori" zagrebačke stolne crkve, i njemu ih u rukopisu bio predao, i mislim da ih je barem djelomično bio i izvađao. — U jednom broju lista "sv. Cecilija" pok. Vidaković bio je štampao moj izgleda najefektniji offertorij "TERRA TREMUIT", i u tom izdanju dopisao neku svoju orguljsku pratnju, koja nikako nije spadala u moj stil skladanja, i nije po mome mišljenju uopće bila potrebna! — Kasnije sam ja svoje rukopisne primjerke dao "u nepovrat" nekome zainteresentu za tih pet offertorija, i ja dandanas nemam pojma tko je to bio?!? — Svakako držim, da bi se do potrebe mogli naći moji originali u glazbenom arhivu stolne crkve u Zagrebu?!?

skladatelj

Izvadak iz pisma J. Gotovca I. Boškoviću

Iz ovog odgovora jasno se razabiru slijedeće činjenice:

1. da je offertorij »Terra tremuit« izvorno skladan za muški zbor à cappella;

2. da je ta skladba samo jedan od pet offertorija što ih je Gotovac skladao na poticaj Albe Vidakovića, ali da je nepoznata sudbina rukopisa, što ih je dao Vidakoviću, kao i onih posuđenih nepoznatom interesentu;

3. da Gotovac nije bio zadovoljan nadopisanom orguljskom pratnjom za »Terra tremuit« u glazbenom prilogu »Sv. Cecilije«, za što je netočno »okrivio« pok. Albu Vidakovića;

4. da je bio zadovoljan preradbom offertorija »Terra tremuit« za mješoviti zbor s adekvatnom orguljskom pratnjom.

Iz odgovora se, međutim, ne može doznati zašto ta skladba nije uvrštena u spomenutu zbirku njegovih zborova à cappella.

4.

Na temelju dosad navedenih podataka može se zaključiti, da broj duhovnih skladbi Jakova Gotovca nije baš zanemariv. Ta riječ je o osam djela: jedan »Tantum ergo«, dvije »Ave Marije« i pet offertorija. Nažalost, od tog broja danas su nam poznate samo tri skladbe: dvije »Ave Marije« i »Terra tremuit«. Što je s ostalima? Jesu li uopće sačuvane? Možda bi se preostala četiri offertorija zaista moglo pronaći u glazbenom arhivu zagrebačke stolnice?! U traganju za njima trebalo bi imati na umu i Gotovčev pseudonim — »*Jacobus Delmata*«, jer je vrlo vjerojatno da su te skladbe upravo njime označene. Uz spomenute možda postoji još koja nepoznata Gotovčeva duhovna skladba (iz mladih dana), ili je barem negdje sačuvan neki podatak o njima.

5.

Dosad je bilo govora o duhovnim djelima što ih je Gotovac skladao. Sad ću pak govoriti o onima, koje je namjeravao napisati, ali ih nije ostvario. Radi se o dvije skladbe: jednoj hrvatskoj misi i antifoni iz obreda preminuća sv. Franje Asiškoga.

U siječnju godine 1968. zajedno sa mnom Gotovca je u Zagrebu posjetio i muzikolog don Miho Demović. Tom prigodom smo ga zamolili, da bi napisao »Hrvatsku misu«, čime bi nesumnjivo bio obogaćen fond naše liturgijske glazbe, koja se poslije II. vatikanskog sabora našla u nezavidnoj situaciji, jer u tom trenutku nismo imali dovoljno dobrih liturgijskih skladbi na hrvatskom jeziku (u prvom redu misa). Gotovac je prihvatio ponudu i obećao napisati »Hrvatsku misu«. Međutim, poslije nekoliko mjeseci pisao mi je: »Što se tiče one hrvatske mise, dok potpuno ne svršim 'Svačića' nikako ne mogu da mislim na nešto novoga ozbiljnijega! — Ako Bog da i sreća junačka!«¹¹ Ali, eto, ni Bog ni sreća junačka nisu dali, jer je Gotovac nakon dovršetka »Svačića« imao drugih problema, pa tako, nažalost, od njegove hrvatske mise nije bilo ništa. Zaista: Šteta! Jer, nema sumnje da bi takvo djelo tako istaknutog

hrvatskog skladatelja bilo itekako reprezentativno i afirmativno za našu liturgijsku glazbu.

U listopadu 1975. budući da se bližila sedamstodesetna obljetnica smrti sv. Franje Asiškoga, zamolio sam Gotovca da bi za mješoviti zbor crkve Gospe od Zdravlja u Splitu uglazbio antifonu »O presveta dušo« iz obreda preminuća. Odgovorio je:

»Što se tiče eventualnog mojega glazbenog priloga za proslavu sv. Franje Asiškoga, ja ne bih u principu imao (sic!) ništa protivnog, i ako više ne vjerujem u moju nervnu sposobnost za kompozitorski rad?!? Tekst Antifone, koga ste mi poslali ne bi nikako odgovarao, jer je nepoetičan, neritimčan i bez srokova, a osim toga ja bih mnogo radije nešto pokušao izraditi sa latinskim tekstom, koji meni zvuči svečanije i uzvišenije! — Možda nešto pronađete? — Bilo bi čak uputnije da mi stavite na raspolaganje nekoliko tekstova, pak da se ja lično zagrijem eventualno za jedan!«¹²

Ja sam mu 7. prosinca 1975. pisao, da »latinski tekst ne bi mogao doći u obzir, jer je latinski jezik u crkvenoj uporabi na hrvatskom jezičnom području danas praktično mrtav«, pa da zato prednost »treba dati pjesmama ili tekstovima na narodnom jeziku«, te sam mu poslao pjesme »O Franjo ranjeni«, »Čuj, sveti Franjo, nas« i Kranjčevićevu »Ispred lica Svevišnjega«, a 18. siječnja 1976. poslao sam mu i antifonu »Zdravo, sveti Oče« iz obreda preminuća, koju mi je zatražio prigodom mog posjeta u Zagrebu početkom te godine. Ali, i od te skladbe nije bilo ništa. Godine su činile svoje; stvaralački žar se gasio, a stari majstor znao je točno ocijeniti što može, a što ne može, pa mi je javio svoju odluku:

»Da Vas dulje ne bih zavaravao, moram Vas odmah obavjestiti (sic!), da se ne nadate nikakvoj kompoziciji o kojoj ste me bili kapacitirali! — Ja nisam više u stanju da nešto bacim na papir, a ne želim se pod moje stare dane 'blamirati' kao skladatelj, jer sam uvjeren da ne bih Vas mogao zadovoljiti!«¹³

6.

Na kraju, treba se vratiti uvodno postavljenom upitu: Kako protumačiti podatak, da u Gotovčevu stvaralaštvu nema gotovo ni jedne duhovne skladbe? Nakon svega iznesenoga očito je da taj upit treba preformulirati, barem što se tiče broja skladbi, pa bi ispravnije bilo pitati: Kako to da Gotovac nije napisao ni jedno duhovno djelo većeg opsega, kakova su, na primjer, *Sirolini* oratoriji »Žrtva Abrahamova«, »Život i spomen slavnih učitelja sv. braće Ćirila i Metoda«, »Posljednja pričest sv. Jeronima« i dr., *Papandopulova* »Muka Gospodina našega Isukrsta«, »Hrvatska misa u d-molu«, »Slavoslovije« (Laudamus), kantata »Gospo od Zdravlja« i sl., *Brkanovićev* »Triptihon«, »Molitva noćnog bdjenja«, »Stabat Mater dolorosa«, »Kantata o svetom Križu« itd.

Da bi se moglo odgovoriti na taj upit, potrebno je prisjetiti se ne samo Gotovčeve sklonosti prema određenim područjima glazbenog stvaralaštva, nego i opće značajke njegova skladateljskog opusa,

koja bi se mogla »zbiti u jednu rečenicu: kao što mu iz melodije izbija jednostavnost i vedrina, tako mu iz sadržaja izžaruje radost, šala, humor ili raspevani zanos ljubavne lirike.«¹⁴

Skladatelj — kojega su u prvom redu privlačili razni Eri, Stanci i Rizvan-age; koji je tako duhovito znao »jadovati« za uginulim teletom; koji je nadahnuto »pjevao« o ljubavi; koji je »odušak« od šale i smijeha tražio i nalazio u povijesnim i potrebnim događajima iz prošlosti vlastitog naroda (»Mila Gojsalića«, »Petar Svačić«) itd., i ako je svoj glazbenički i skladateljski put u mladim danima započeo kao djelatni crkveni glazbenik, iako je do kraja života ostao katolički vjernik — jamačno nije imao sklonosti prema duhovnoj, a osobito liturgijskoj glazbi, koja ne podnosi onakovu ritmičku razigranost, melodijsku raspojasanost i blještavu instrumentaciju, koje raspoznajemo kao neke od bitnih značajki Gotovčevih partitura, pa se poslije mladenačkih pokušaja nije više samoinicijativno »zalijetao« na to područje glazbenog stvaralaštva, nego su ga drugi trebali na to poticati. Eto, u tomu ja vidim razlog njegove »suzdržanosti« na području duhovnog (liturgijskog) glazbenog stvaralaštva.

Što se tiče drugog upita (prikriivanje identiteta skladatelja offertorija »Terra tremuit«), odgovor je vrlo jednostavan. Jakov Gotovcu, kao uostalom i svakom drugom skladatelju, bilo je itekako stalo, da mu se djela javno izvode. S obzirom na neka loša iskustva iz prvih poratnih godina, nastojao je izbjegavati sve ono, što bi po njegovom mišljenju moglo predstavljati prepreku daljnjim izvedbama njegovih djela. Da li je bio u pravu kad je mislio, da bi i njegove duhovne skladbe mogle biti takva prepreka? Možda i jest!? U jednom mi je razgovoru rekao, zapravo se žalio, da se njegova »Mila Gojsalića« u Zagrebu od predstave koja je bila dana za članove Udruženja katoličkih svećenika Hrvatske više ne izvodi. On je u tomu vidio razlog njezina skidanja s repertoara Zagrebačke opere. Stoga me ne iznenađuje činjenica, da je za jednu splitsku izvedbu »Ode zemlji« iz te opere dopustio (iako neovlašteno, jer on nije bio libretist, nego Danko Angjelinović, koji je u to vrijeme bio još živ) izmjenu zadnjeg stiha:

»Ako nekome smeta završni stih 'Ode zemlji', koji glasi 'Nek te čuva bog!',¹⁵ u pripisatome klavirskom izvodu arije (štampano izdanje!) imate olovkom izmjenjen tekst sa rimom:

O, rodna grudo, štite roda svog,
O, zemljo moja, majko puka svog!...¹⁶

Godine 1968. ponovno je objavljen Angjelinovićev libretto, naravno, bez izmjene završnog stiha,¹⁷ a 1970. izašao je i glasovirski izvadak opere, također bez izmjene teksta.¹⁸ Međutim, Bog iz »Ode zemlji« izgleda da još i danas »nekome smeta«! Jer, kako drukčije protumačiti činjenicu, da se i nakon tiskanja libreta i glasovirskog izvotka opere s izvorno napisanim završnim stihom »O, zemljo moja, nek te čuva bog!...«,¹⁹ u izvedbi »Ode

zemlji« taj stih može čuti u izmijenjenom obliku: »O, zemljo moja, majko puka svog!...«²⁰

7.

Razmatranje Gotovčeva stvaralaštva na području duhovne glazbe zaključit će sažetkom iznesenoga:

Jakov Gotovac svoj glazbenički i skladateljski rad započeo je kao djelatni crkveni glazbenik i skladatelj. Međutim, osjećajući u sebi sklonost prema samo nekim određenim područjima glazbenog stvaralaštva i sadržajima svjetovnog značaja, u kasnijem skladateljskom radu duhovna, a posebno liturgijska glazba ostala je izvan njegova stvaralaškog interesa, što je zaista šteta, jer offertorij »Terra tremuit« nepobitno dokazuje, da je Jakov Gotovac i hrvatsku duhovnu glazbu mogao obogatiti nizom djela neprolazne vrijednosti.

BILJEŠKE:

1. (Nepotpisani dopis iz Splita, prenesen iz »Riječkih novina« od 21. siječnja 1914), »Sv. Cecilija«, g. VIII, sv. II, ožujak-travanj 1914, str. 26; I. P.: (Dopis iz Splita), »Sv. Cecilija«, g. VIII, sv. IV, srpanj-kolovoz 1914, str. 58; Jakov Gotovac, akademičar: (Dopis iz Splita od 25. rujna 1914), »Sv. Cecilija«, g. VIII, sv. VI, studeni-prosinac 1914, str. 97; Jakov Gotovac, stud. phil.: (Dopis iz Splita od 8. siječnja 1915), »Sv. Cecilija«, g. IX, sv. II, ožujak-travanj 1915, str. 37.
2. Na kraju partiture opere »Ero s onoga svijeta« Gotovac je zapisao: »Zagreb, 8. maja 1935. 22 sata i 47 minuta. Hvala Bogu.« O tomu vidi u članku Marije Barbieri-Jelača »Životni put Gotovčeva 'Ere s onoga svijeta'«, Zbornik 2 Društva skladatelja Hrvatske, Zagreb, 1980, str. 3. Meni je pak na posjetnici 29. prosinca 1969. javio: »Na sam Badnjak 1969. g. dovršio sam definitivno orkestralnu partituru 'PETRA SVACICA!' — Hvala Bogu i Božiću! —« (vidi fotokopiju).
3. Josip Andreis: Jakov Gotovac, »Mogućnosti«, g. IV, br. 8, Split, kolovoz 1957, str. 659.
4. Jakov Gotovac, stud. phil.: (Dopis iz Splita od 8. siječnja 1915), »Sv. Cecilija«, g. IX, sv. II, ožujak-travanj 1915, str. 37.
5. Prilikom sređivanja Glazbenog arhiva splitske prvostolnice godine 1973. među skladbama iz novijeg vremena (XIX-XX. st.) uočio sam jedno djelo (čini mi se da je to bila neka misa), koje je preradio Jakov Gotovac. Nažalost, budući da nisam odmah zabilježio ime skladatelja i ostale podatke, jer sam se pretežno bavio skladbama starijih skladatelja (uglavnom kapelnika i orguljaša splitske prvostolnice), nisam u mogućnosti da rečem nešto konkretnije o toj Gotovčevoj preradbi.
6. Zdenka Veber: Gotovac iz mladih dana. Uz nastup orkestra Muzičke omladine Zagreba »Gaudeamus« u Osoru, dirigent Z. Srzić. »Vjesnik«, 29. srpnja 1985, str. 11.
7. Pismo Jakova Gotovca Ivanu Boškoviću od 22. travnja 1969.
8. Jakov Gotovac: Zborovi a cappella, Prosvjetni sabor Hrvatske, Zagreb, 1975.
9. U ovoj tvrdnji Gotovac dvostruko griješi: 1. Nije Vidaković objavio »Terra tremuit« u »Sv. Ceciliji«, jer je on umro 1964, pet godina prije njezina ponovnog izlaska (1969); 2. Vidaković nije napisao orguljsku pratnju, nego (prema podacima što sam ih dobio u uredništvu »Sv. Cecilije) Mato Leščan.
10. Pismo Jakova Gotovca Ivanu Boškoviću od 21. studenoga 1975.

11. Pismo Jakova Gotovca Ivanu Boškoviću od 19. studenoga 1968.
12. Pismo Jakova Gotovca Ivanu Boškoviću od 21. studenoga 1975.
13. Pismo Jakova Gotovca Ivanu Boškoviću od 28. svibnja 1976.
14. Ivan Bošković: *Jakov Gotovac — tvorac hrvatske nacionalne glazbe*, »Dubrovnik«, g. IX, br. 2, Dubrovnik, 1966, str. 41.
15. Interesantno je da Gotovac na tom mjestu imenicu Bog piše malim slovom. Možda zbog toga, što tako stoji u tiskanom libretu Danka Angjelinovića. Inače, u svojim pismima Jakov Gotovac imenicu Bog uvijek piše velikim slovom.
16. Pismo Jakova Gotovca splitskom opernom redatelju Tomislavu Kuljišu od 10. prosinca 1963.
17. Angjelinovićev libreto za operu »Mila Gojsalića« prvi put je objavljen u glasilu Kazališne vijesti Hrvatskoga narodnog kazališta, br. 9, Zagreb, 1952, a drugi put u »Poljičkom zborniku«, Zagreb, 1968.
18. Jakov Gotovac: *Mila Gojsalića*. Klavirska partitura. Udruženje kompozitora Hrvatske, Zagreb, (1970).
19. Danko Angjelinović: »Mila Gojsalića«. Libreto. »Poljički zbornik«, Zagreb, 1968, str. 325; Jakov Gotovac: *Mila Gojsalića*. Klavirska partitura. Udruženje kompozitora Hrvatske, Zagreb, (1970), str. 146.
20. »Operne raznolikosti«, Radio-Zagreb, I. program, 15. kolovoza 1987. U emisiji je izvedena »Oda zemlji« (u najavi: arija Mile), solistica *Ruža Pospiš-Baldani*, dirigent *Nikša Bareza*. Zadnji stih je glasio: »O, zemljo moja, majko puka svog!«

Ivan Bošković

DUHOVNE SKLADBE JAKOVA GOTOVCA

(Prinosi Gotovčevoj bibliografiji)
(sažetak)

Jedan od najznačajnijih hrvatskih skladatelja Jakov Gotovac svoj glazbenički i skladateljski rad započeo je kao djelatni crkveni glazbenik i skladatelj u prvostolnoj crkvi sv. Dujma u rodnom Splitu. Međutim, osjećajući u sebi sklonost prema samo nekim određenim područjima glazbenog stvaralaštva (solo-pjesme, zborne skladbe, glazbeno-scenska djela, te donekle orkestralne skladbe) i sadržajima svjetovnog značaja, u kasnijem skladateljskom radu duhovna, a posebno liturgijska glazba ostala je izvan njegova stvaralačkog interesa, što je zaista šteta, jer offertorij »Terra tremuit« nepobitno dokazuje, da je Jakov Gotovac i hrvatsku duhovnu glazbu mogao obogatiti nizom djela neprelazne vrijednosti.

DUHOVNE SKLADBE JAKOVA GOTOVCA — POST SCRIPTUM

Nakon što sam uredništvu »Sv. Cecilije« predao članak »Duhovne skladbe Jakova Gotovca«, krajem listopada 1987. izašao je iz tiska 5. broj XX. godišta »Marulića«, u kojem je na str. 560 — 569. objavljen istoimeni članak dr. don Miha Demovića, ali, dakako, drukčije koncipiran; dok ja toj temi pristupam faktografski, dr. Demović analizira sačuvane duhovne skladbe Jakova Gotovca, pa se tako ti članci, iako nastali neovisno jedan od drugoga, nadopunjuju i zaokružuju prikaz Gotovčeva stvaralaštva na području duhovne glazbe. Čitatelj obaju članaka učit će, međutim, i neke (ne baš nebitne) nepodudarnosti i to upravo

u vezi s iznesenim činjenicama o broju i godinama skladanja Gotovčevih duhovnih skladbi, kao i s nekim drugim podacima. Dok ja govorim, pozivajući se na Gotovca, o pet (5) offertorija, Demović u ruci ima skladateljev autograf s natpisom 3 (tres) »Offertoria für Männerchor«; 1. »Benedictus sit Deus Pater«, 2. »Ave Maria«, 3. »Terra tremuit«, pa se moramo upitati: Je li Gotovac zaista skladao samo tri offertorija? Zar je moguće da je dva puta pogriješio, kad je tvrdio da ih je napisao pet (prvi put u razgovoru sa mnom u siječnju 1966, drugi put u pismu od 21. studenoga 1975)? To će pitanje, barem zasad, jamačno ostati bez odgovora. Jer, pretpostavljam da je dr. Demović rukopis triju offertorija našao u glazbenom arhivu zagrebačke stolne crkve, dakle tamo gdje ih je i po Gotovčevu mišljenju trebalo tražiti. Jedno je, međutim, sigurno: »Terra tremuit« nije umnožen na ciklostilu u korizmi 1966, jer je jedan primjerak tog »izdanja« Gotovac meni dao već polovicom siječnja 1966, a niti je regens chori zagrebačke stolnice Albe Vidaković, sve da je i htio, mogao u korizmi 1966. otkriti pjevačima tko se krije iza pseudonima Jacobus Delmata, jer je već dvije godine bio — mrtav (umro je 1964).

Dalje, skladbe nisu »nastale oko godine 1965«, nego znatno prije. Dr Petar Zdravko Blajić izjavio je piscu ovih redaka, da je kao bogoslov »Terra tremuit« pjevao u zagrebačkoj stolnici na Uskrs 1959, što se poklapa s Gotovčevom izjavom, da se ne sjeća točno godine postanka tih skladbi, ali da bi to mogla biti 1959. Vel. Josip Korpar pak tvrdi, da se »Terra tremuit« (Gotovčev, naravno) izvodio i prije 1959, negdje između godine 1953. i 1958, kad je on pjevao u zboru zagrebačke stolne crkve. Zatim, ne stoji tvrdnja dr. Demovića kako nije sigurno, da je spomenute skladbe »naručio« Albe Vidaković, jer to potvrđuje sam Gotovac, a niti je točno da je »kasnije Gotovac revidirao« Vidakovićevu (?) orguljsku pratnju.

Što se tiče »Ave Marije« iz godine 1913, ne može se prihvatiti Demovićevo tvrdnja, da se radi o Gotovčevu skladateljskom prvijencu, jer je godinu dana prije (1912) nastala njegova koračnica za tamburaški orkestar »Petar Svačić«, a nije točan ni podatak, da je skladba »Djevojka i mjesec« iz 1917. općenito prihvaćena kao 1. Gotovčev opus, jer tu oznaku nose njegova »Dva scherza« iz godine 1916.

Šteta je što su se Demoviću potkrale navedene (i još neke nespomenute) greške. Međutim, one nisu toliko bitne za osnovnu namjenu njegova članka, a to je analiza i vrednovanje sačuvanih duhovnih skladbi Jakova Gotovca. Zahvaljujući njegovu istraživanju, sada znamo za pet sačuvanih Gotovčevih duhovnih skladbi, a ne samo za tri, kako sam ja mislio. Njegovoj analizi nemam što prigovoriti, ali ne mogu prihvatiti Demovićev zaključak o razlozima koji su Gotovca poticali na skladanje duhovnih djela, jer ga opovrgava i sam skladatelj i podaci što sam ih iznio u svom članku.

Ivan BOŠKOVIĆ